

SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	
2017 -11- 07	
Dnr	Rnr

1 (3)
KS 2017/124

TJÄNSTESKRIVELSE

2017-11-03

Kommunstyrelsens kontor

Kommunstyrelsen

Återremiss - Åtgärdsplan för ökat valdeltagande 2018

Dnr: KS 17/214

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen valde den 1 september 2017 att återremittera ärendet om åtgärdsplan för ökat valdeltagande 2018 av följande orsaker:

1. Utreda om/hur Södertälje kommuns existerande kompetenser och resurser kan användas för att genomföra åtgärder för ett ökat valdeltagande.
2. I dialog med Demokratiberedningen ytterligare utveckla effektiva åtgärder för ett ökat valdeltagande.
3. Ytterligare inhämta kunskap och erfarenheter kring hur valdeltagandet kan höjas utifrån forskning och framgångsrikt arbete i andra kommuner.

Förvaltningen har sedan ärendet återremitterats uppdaterat åtgärdsplanen i enlighet med pkt 2 och 3. Vidare har förvaltningen sett över samtliga åtgärdsplaner och gjort en bedömning av vad som kan genomföras med befintliga personalresurser, i enlighet med pkt 1 ovan. Ärendet har också beretts i demokratiberedningen.

Kommunstyrelsens kontor föreslår således att kommunstyrelsen antar den reviderade åtgärdsplanen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-10-18

Kommunstyrelsens kontors förslag till åtgärdsplan för ökat valdeltagande 2018, reviderad 17-11-03.

Ärendet

Att delta i de allmänna valen är en av de mest grundläggande formerna av politiskt deltagande där medborgarna konkret kan påverka beslutsfattandet. Södertälje kommuns valdeltagande minskade i valet 2014 till skillnad från den övergripande trenden i resten av landets kommuner.

Kommunen behöver därför driva ett långsiktigt och systematiskt arbete för att utveckla den lokala demokratin. För att förbättra och stärka invånarnas delaktighet behövs det förbättrade och förenklade möjligheter till delaktighet och inflytande mellan de allmänna valen. På sikt kan detta leda till ett ökat valdeltagande. För att vända trenden och nå målet med att öka valdeltagandet redan år 2018, föreslås en rad möjliga konkreta åtgärder. Dessa sammanfattas i en åtgärdsplan. De föreslagna åtgärderna är öppna för revidering där en arbetsgrupp inom befintlig förvaltning med demokratiberedningen som föreslagen styrgrupp bör väga kostnad mot förväntad effekt. Åtgärdsplanen är en bruttolista på möjliga åtgärder men det är upp till demokratiberedningen att besluta om vilka exakta åtgärder som slutligen ska genomföras. En förutsättning för att detta upplägg ska fungera, är dock att demokratiberedningen inte adderar fler nya åtgärder, eftersom det riskerar att försvåra planeringen av de tänkta insatserna. De föreslagna åtgärderna baseras på befintlig forskning inom området som bl.a. berör individuella och kontextuella faktorer. Det finns forskning som pekar på olika faktorer som mer eller mindre påverkar medborgarnas benägenhet att rösta. Framförallt visar forskning av olika slag på att på att de åtgärder som kan ha effekt handlar om att möta medborgarna i direkta samtal.

Den föreslagna budgeten ser ut på följande sätt

- Individuella faktorer 95 000 SEK
- Kontextuella faktorer 405 000 SEK.

Detta skiljer sig från när ärendet var uppe för beslut i KS i september då betoningen låg på individuella faktorer. En kontextuell faktor är ett sökbart föreningsbidrag. Inom ramen för åtgärdsplanen föreslås bl.a. ett sökbart bidrag till idéburen sektor och föreningar med syftet att öka valdeltagande och intresset för valet 2018. Kriterier behöver emellertid upprättas för ett sådant bidrag i samråd med stadsjuristen och kultur- och fritidskontoret. Kommunstyrelsens kontor föreslår att sökbart bidrag maximalt ska kunna uppgå till 20 000 SEK per förening. Detta för att säkerställa att bidraget går till flera olika föreningar och inte endast till ett fåtal stora aktörer. Det finns tidigare erfarenheter av hur man kan arbeta med denna typ av bidrag från exempelvis kommunens arbete med valambassadörer.

Projektet med ökat valdeltagande bör samarbeta med valnämnden, föreningar, lokalmedia de politiska partierna, gymnasieskolor och folkhögskolor. I förvaltningens arbetsgrupp bör t. ex. därför följande kontor ingå; kommunstyrelsens kontor, utbildningskontoret samt kultur- och fritidskontoret.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Förvaltningen behöver sätta av tid och resurser för detta inom ramen för befintlig budget för 2018. Åtgärdsplanens möjliga aktiviteter finansieras genom att medel tillskjuts i den pågående mål- och budgetprocessen.

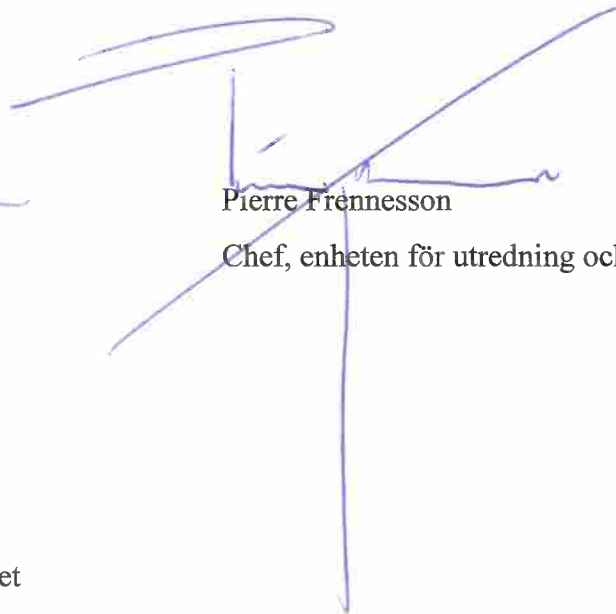
Kommunstyrelsens kontors förslag till beslut till kommunstyrelsen

1. Kommunstyrelsen antar förvaltningens förslag till åtgärdsplan för ett ökat valdeltagande 2018.

Rickard Sundbom

Stadsdirektör

Pierre Frénnesson

Chef, enheten för utredning och hållbarhet

Handläggare:

Shrikant Ward

Utredare

Enheten för utredning och hållbarhet

0852303676

shrikant.ward@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Akten

Enheten för utredning- och hållbarhet

Kommunikationsavdelningen

PM

Åtgärdsplan

För ökat valdeltagande 2018

Innehållsförteckning

1. Valdeltagande i Södertälje kommun.....	3
1.1 Mål.....	3
1.2 Vad påverkar valdeltagandet?	4
2. Organisation.....	4
3. Åtgärdsplan.....	6

1. Valdeltagande i Södertälje kommun

Att delta i de allmänna valen är en av de mest grundläggande formerna av politiskt deltagande där medborgarna konkret kan påverka beslutsfattandet. Södertälje kommun behöver driva ett långsiktigt och systematiskt arbete för att utveckla den lokala demokratin. I valet 2014 sjönk valdeltagandet i Södertälje kommun. Denna utveckling gick emot utvecklingen i en stor del av landet där ett ökande valdeltagande kunde skönjas. Även om valdeltagandet sjönk för kommunen som helhet så var det i vissa stadsdelar som den stora nedgången kunde observeras, i andra stadsdelar steg istället deltagandet. Detta pekar på att Södertälje på många sätt är en delad stad där vissa har ett stort engagemang, deltagande och kunskap medan andra till stor del saknar dessa möjligheter.

För att förbättra och förstärka invånarnas delaktighet behövs det förbättrade och förenklade möjligheter till delaktighet i och inflytande mellan de allmänna valen. På sikt kan detta leda till ett ökat valdeltagande. Men för att nå målet med att öka valdeltagandet redan år 2018 behövs en rad konkreta åtgärder.

Åtgärderna sammanfattas i denna åtgärdsplan som också är grunden för ett kommande projekt inför valet 2018. De föreslagna åtgärderna är öppna för revidering där en arbetsgrupp inom befintlig förvaltning med Demokratiberedning som föreslagen styrgrupp bör väga kostnad mot förväntad effekt.

Kommunen behöver driva ett långsiktigt och systematiskt arbete för att utveckla den lokala demokratin. För att förbättra och förstärka invånarnas delaktighet behövs det förbättrade och förenklade möjligheter till delaktighet i och inflytande mellan de allmänna valen. De grupper som behöver prioriteras i att få ökade möjligheter till inflytande är ungdomar, utlandsfödda, äldre och personer med funktionsnedsättningar.

1.1 Mål

KF MÅL Medborgare har inflytande och är delaktiga

Södertäljes medborgare ska ha goda möjligheter att på lika villkor kunna delta i samhällslivet och kunna påverka sin egen vardag. Som medborgare i Södertälje kommun ska du ha möjlighet till insyn och inflytande.

Genom att bedriva ett uthålligt och långsiktigt förbättringsarbete med att stärka ungdomsinflytandet, förbättra medborgardialoger och utveckla arbetet med delaktighet kan medborgarnas möjlighet att vara med och påverka kommunens utveckling bli starkare. Ett fördjupat demokratiarbete syftar också till att på sikt öka valdeltagandet. För vissa frågor ska Södertäljeborna när det är möjligt bjudas in till dialoger- och dialogforum.

För att följa hur kommunen som helhet närmar sig det övergripande målet är viktiga mätvärden bl.a. valdeltagandet, medborgarnas egen uppfattning om möjligheter till insyn och inflytande samt hur väl kommunen tillgängliggör information till medborgarna.

1.2 Vad påverkar valdeltagandet?

Forskningen visar att ett lågt valdeltagande kan ha flera tänkbara förklaringar, det kan tolkas som ett uttryck för ett missnöje med det demokratiska systemet eller som ett missnöje med de politiska alternativen, människor kan låta bli att rösta om de inte känner behov av att engagera sig för att de faktiskt är nöjda. Flera forskare menar det snarare kan vara pliktkänslor och sociala normer som får oss att rösta än viljan till att påverka samhället. Det har också visat sig att personer som är uppväxta i hem där föräldrarna röstar tenderar att skapa sig en röstnorm som de tar med sig vidare. År 2011 gjordes det i Södertälje en undersökning med hjälp av fokusgrupper på uppdrag av Södertälje kommun där valdeltagandet diskuterades. Det som framkom då var att det låga deltagandet i valet inte i så stor utsträckning berodde på kunskapsbrist eller information om hur ett val går till. Snarare är det mötet mellan de politiska partierna och väljarna som behöver finna nya former. Det brukar inom forskningen anges tre huvudsakliga typer av faktorer som påverkar valdeltagandet.¹

<https://skl.se/download/18.430f8b0b145ac911ed685903/1400074752319/skl-slutrapport-ratt-att-rosta.pdf>

1. **Faktorer som valsysteemets utformning** - tillgängligheten till röstningslokaler om de ligger nära bostadsområdet och om röstningsförfarandet är enkelt.
2. **Kontextuella faktorer** - t.ex. om valet anses vara viktigt och spännande, om det finns tydliga politiska alternativ, om valet är engagerande och om det i finns en hög grad av motivation i individens närhet.
3. **Individuella faktorer** - som tillgång till olika resurser, t.ex. tid, pengar, medborgerliga färdigheter, men även resurser i form av intresse och motivation. Desto mer integrerad i samhället en person är desto större är sannolikheten att man röstar. Även sådant som konsumtion av politiska nyheter, graden av förtroende för politiker och det politiska systemet främjar sannolikheten att rösta.

Valundersökningar visar att mest avgörande är den egna motivationen hos den enskilda väljaren. Ett politiskt intresse och engagemang, oavsett individernas sociala resurser, spelar stor roll för röstbenägenheten. Personer med ett stort politiskt intresse och engagemang röstar i hög utsträckning oavsett om de är lågutbildade, ensamstående eller arbetslösa.²

2. Organisation

För att på bästa sätt kunna genomföra åtgärdsplanens aktiviteter föreslår förvaltningen att Stadsdirektören inrättar en arbetsgrupp med demokratiberedningen som styrgrupp för att uppnå det övergripande målet om ett ökat valdeltagandet i valet 2018. Kommunen behöver avsätta resurser i form av en projektorganisation. En projektledare hämtas internt i organisationen till

¹ Holmberg och Oscarsson 2004

² SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden

skillnad från förslaget i september som kommunstyrelsen valde att återremittera. Kommunorganisationen behöver sätta av tid för medverkan i projektet. Demokratiberedningen föreslås fungera som en styrgrupp för projektet och projektledaren ska löpande rapportera till demokratiberedningen.

Viktiga samarbetspartners för att genomföra kommunens åtgärder inför valet är:

- ”Hovsjö forum” - democraticenter
- Lokalmedia
- Idéburen sektor, civilsamhälle, föreningar och intresseorganisationer
- Gymnasieskolor, folkhögskolor
- Valnämnden

Hovsjö Forum är ett projekt för demokratiutveckling som flera föreningar driver tillsammans med Södertälje kommun. Syftet med Hovsjö Forum är att stärka engagemanget hos invånarna i Hovsjö, en av stadsdelarna i Södertälje som kännetecknas av lågt valdeltagande. Projektet ska bland annat bidra till ökat engagemang, ökat valdeltagande, demokratisk medvetenhet och delaktighet. Hovsjö Forum ska arbeta med information, folkbildning och olika arrangemang som idrottsaktiviteter, seminarium och diskussionsträffar och blir en viktig partner för kommunen i att höja valdeltagandet.

3. Åtgärdsplan

Generellt saknas forskning som påvisar effekt av hur konkreta åtgärder påverkar valdeltagandet. Många kommuner har arbetat med olika insatser för att öka valdeltagandet men mycket sällan har dessa utvärderats eller kan kopplas till ett ökat eller minskat valdeltagande.

Däremot finns forskning som pekar på olika faktorer (*se avsnitt 1.2*) som mer eller mindre påverkar medborgares benägenhet att rösta

Faktorer som valsystemets utformning

- Kontextuella faktorer
- Individuella faktorer

Södertälje kommun har en viktig roll när det gäller valets genomförande och de kontextuella faktorerna därför är det inom ramen för detta område de flesta åtgärder föreslås. Som tex möjligheten till förtidsröstning och att tillhandahålla tillräckligt många lättillgängliga vallokaler. Kommunen kan i högre grad även bidra till kunskap om det demokratiska systemet och dess processer, samt bidra till kunskap genom att sprida information på olika språk om var, hur och vilka som kan och får rösta. Ungdomar, utrikesfödda samt människor med funktionsnedsättningar behöver förstärkta möjligheter till kunskapsinhämtning.

Den viktigaste av valets aktörer är de politiska partierna och partiernas ansvar för att höja valdeltagandet behöver lyftas. För att öka förtroendet för politiken och dess förmåga att lyssna behöver kommunorganisationen skapa **plattformar för medborgardialoger**. Ett bra exempel är politikerhörnan i Järna kommunalnämnd. Det är en återkommande kontinuerlig dialog mellan politiker och medborgare.

För att öka kunskapen om de olika politiska partierna bär partierna själva det stora ansvaret, kommunens roll blir här att **sprida opartisk information om var man hittar fakta om partierna och för att ge information till förstagångsväljare i gymnasiet. Vidare föreslås ett att ett sökbart bidrag inrättas till idéburen sektor samt föreningar för att sprida och informera om vikten av att rösta.**

Medier har en viktig roll i att skapa debatt och engagemang – Kommunen kan bidra genom att organisera debatter och dialoger samt till dessa bjuda in medier.

Målet att öka valdeltagandet i Södertälje kommun är ett långsiktigt åtagande som kräver uthålligt arbete på bred front. Denna åtgärdsplan syftar endast till att under det närmaste året rikta kunskap och fokusera de kommunala insatserna som är påverkbara på kort sikt. Åtgärderna som redovisas är framtagna med stöd av tidigare forskning;

- SKL (2009) Rätt att rösta! Hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet
- Beckman, Ludvig (2009) Demokratipolitikens metoder: Insatser för ett ökat valdeltagande – en kunskapsöversikt.

- Johansson, Folke och Lars Karlsson (2004). Utvärdering av demokratisatsningen inför Europaparlamentsvalet 2004.
- Johansson, Anna, Lindgren, Simon, Lundström, Ragnar och Åberg, Ida (2012) Vi deltar! Utvärdering av Arvsfondens satsning på ungdomar och demokrati 2009-2012
- Donald P. Green, Alan S. Gerber (2015) Get Out the Vote: How to Increase Voter Turnout
- Martin Karlsson och Joachim Åström (2015) Kan e-petitioner utveckla den representativa demokratin?

	Åtgärder för ökat valdeltagande	Syfte	Aktörer	Omvärldsanalys och forskningsstöd för åtgärden	Kostnad
1	Intern Projektledare	Öka kompetens och resurser inför valet.	Organisation för utförande som Stadsdirektören utser	Praktik: Ludvika kommun Hudiksvalls kommun	Lönekostnad som hanteras inom ramen för förvaltningens budget. Dessa medel äskas inte inom ramen för ärendet.
2	Sprida information på olika språk om hur och var det går att rösta. Inklusivt för tidsröstning INDIVIDUELL FAKTOR	Nå fler medborgare vilka talar andra språk än svenska.	Projekt DB Valnämnden	Forskning: Johansson, Lindgren, Lundström & Åberg (2012) Beckman (2009) SKL (2009) Praktik: Huddinge kommun Malmö Stad	45 000 kr.
3	Sprida information på lätt svenska om hur och var det går att rösta. INDIVIDUELL FAKTOR	Nå medborgare med språkliga funktionshinder.	Projekt DB Valnämnden	Forskning: Beckman (2009) SKL (2009) Praktik: Huddinge kommun Malmö Stad	30 000 kr
4	Samarbeta med SFI, Svenska för invandrare, Hovsjö Forum och	Sprida generell information om val och rösträtt till nya svenskar.	Projekt DB	Forskning: Beckman (2009) Green & Gerber	20 000 kr

	Familjecentralen i Geneta. INDIVIDUELL FAKTOR			(2015) SKL (2009) Praktik: Botkyrka kommun Vara kommun	
5	Information och annonsering om valet i sociala medier. KONTEXTUELL FAKTOR	Sprida generell information om det lokala valet.	Projekt DB Valnämnden	Forskning: Johansson, Lindgren, Lundström & Åberg (2012) Green & Gerber (2015) Karlsson & Åström (2015) Praktik: Malmö Stad	30 000 kr
6	Erbjuda plattformar för medborgardialoger och debatter. Dialog med förstagångsväljare. Dialoger i biblioteken. Dialoger i samverkan med Hovsjö forum. KONTEXTUELL FAKTOR	Öka förtroendet och inflytandet genom samordning/ Processledning, kommunikation och återkoppling.	Projekt DB	Forskning: Johansson, Lindgren, Lundström & Åberg (2012) Praktik: Huddinge kommun	Kommunikationsinsatser för att bjuda in medborgare 15 000 tkr
7	Informationsinsatser förstagångsväljare. KONTEXTUELL FAKTOR	Information	Valnämnden Projekt DB	Forskning: Johansson, Lindgren, Lundström & Åberg (2012) Beckman (2009) Praktik: Malmö stad Botkyrka kommun Gävle kommun	30 000 Kommunikationsmaterial Annonsering
8	Samordna partiledardebatter i områden med lågt valdeltagande.	Skapa engagemang i områden med lågt valdeltagande genom	Projekt	Forskning: Beckman (2009)	Kommunikationsmaterial

	KONTEXTUELL FAKTOR	att låta partier belysa lokal politik i debatter	Politiska partier	SKL (2009) Praktik: Malmö Stad	Annonsering Lokalhyra 30 000kr
9	Valambassadörer – föreningar ges möjlighet att söka bidrag för att sprida information om vikten av att utnyttja sin demokratiska rättighet att rösta. Bidragsregler behöver tas fram för detta i samverkan med kultur- och fritidskontoret samt stadsjuristen. Det är viktigt att ett sådant bidrag når en bredd av olika föreningar. Förvaltningen föreslår att det finns ett tak på hur mycket bidrag som kan delas ut. KONTEXTUELL FAKTOR	Skapa engagemang genom inspiration	Projekt DB	Forskning: Beckman (2009) Johansson, Lindgren Lundström & Åberg (2012) SKL (2009)	300 000kr
10	Redovisa och återkoppla inkomna medborgarförslag KONTEXTUELL FAKTOR	Förtroende/inflytande Kommunicera ut vilka medborgarförslag som blivit realiserade	Projekt	Forskning: SKL (2009) Praktik: Sigtuna kommun Huddinge kommun	-
11	Eventuellt tidigarelägga medborgardagen 2018 KONTEXTUELL FAKTOR	Skapa engagemang före valet	Ordinarie arbetsgrupp Projekt		
	Totalt				500 000kr

Referenser

Praktiska exempel

Huddinge kommun

(<https://www.huddinge.se/globalassets/organisation-och-styrning/sa-arbetar-vi-med/hallbar-utveckling/handbok-delaktighet.pdf>)

Region Dalarna

(<http://www.regiondalarna.se/sveriges-basta-ungdomsregion/files/2014/08/2014-06-11-Metodbok-.pdf>)

Huddinge, Hudiksvall, Botkyrka, Vara & Sigtuna

(<http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-333-9.pdf?issuusi=ignore>)

Sigtuna kommun

(<http://sigtuna.se/PageFiles/30580/Demokratin%C3%A4mnden%20i%20Sigtuna%20kommun%202007-2010.pdf>)

Malmö Stad

(http://malmo.se/download/18.a14c2f915b3cfb843db5589/1492697855705/Hallbarhetsrapport_2016.pdf)

Halmstad kommun

(<https://www.halmstad.se/kommunpolitik/nyheterforkommunochpolitik/nyhetsarkivforkommunochpolitik/nyhetsarkivforkommunpolitik/valambassadorerskaflechterattrostamedmobilvallokal.11792.html>)

Gävle kommun

(<http://www.gavle.se/Kommun--politik/Press-och-informationsmaterial/Pressmeddelanden/Pressmeddelandemapp/Gavle-kommun-satsar-pa-okat-valdeltagande-bland-forstegangsvaljare/>)